

Káli István

VADMARCI

Hogy Istennek melyik emberrel mi a szándéka, az számunkra, egyszerű halandók számára örök titok marad a világ végezetéig. Mi csak annyit érzékelünk belőle, azt is csak akkor, ha igazán odafigyelünk, hogy e szándék szerint az illetővel, aki mellénk, fölénk, aláink rendeltetett, történik egy és más, néha olyan eseménynek is részese, sőt cselekvő résztvevője lesz, amire alig van kézen fekvő magyarázat, de ha van, ha nincs, csak annyit tehetünk, hogy tudomásul vesszük, még akkor is, ha az, ami megesett, kilógni látszik a történesek természetes sorából.

Amikor sihederlelkű mérnököcskénk nagy ártatlanul belecsöppent a téglagyári capriccio különös összhangját megteremtő bazseválók közé, még nem hallotta ki e kakofóniából a Vadmarci olykori vagy inkább gyakori mesterszólóit, amitől ez a remekműre hajtó nagy kompozíció olyan különös hangzást nyert, hogy Bartók atyánk igen sajnálhatja, amiért nem született fél évszázaddal később, mert bizonyára jócskán ihletődhetett volna belőle.

A Vadmarci gúnynév, tartalmát illetően, első látszatra nem jellemezte viselőjét, különösen, hogy igencsak elütött attól, amit emberünk születésekor kapott, ugyanis a valóságban szép neve volt, a szó szoros értelmében, mert Szép Mártonnak hívták, s őt ez a név melldomborító büszkeséggel töltötte el minden józan pillanatában, ami nem is csoda, mert, ahogy mindegyre hangoztatta, már az ezerhétszázas évek elején végzett összeírások is jegyezték Alsóboldogfalván a szépszépszéppapját, Szép Mihályt, s nem is akárhogyan, hanem *marhás*ként, vagyis hogy a Szépek már akkor voltak valakik („marhás pereputtyból vagyok, érted-e, apafej?!”). Mint ahogyan ő is elmondhatta ezt a *valakiséget* magáról akkoriban, amikor a vállalat egyedüli jogtanácsosaként a bemutatkozáskor mérnököcskénkkel szóba elegyedett. Így aztán nem igazán törődött azzal, hogy a rávetülő s olykor kényszerűen rajta feledkező tekintet mit állapít meg, azaz hogy a kinézete többé-kevésbé meghazudtolja a nevét, mint ahogyan ez mérnököcskénk esetében is megtörtént – na persze a megállapító részéről ez nem volt igazán

tisztességes hozzáállás, hiszen a szépség, mint fogalom, kimondottan szubjektív megítélés kérdése, és egy férfiember, bármennyire fiatal és tapasztalatlan még, legyen annyira karakán, hogy egy másik hasonló nemű bajtársa külsőségeiről nem fogalmaz meg, de különösen nem nyilvánít véleményt –, kedélyes vállveregetés volt részéről, a megbocsátás jele az új ismerős tapintatlanságáért. Csak hát a bemutatkozást követő mindennapi találkozások alkalmával mérnököcskénk nem hunyhatott szemet afölött, amit látott: a majdnem szabályos gömb alakú, korán megtarult fejét („a buta hajam azért hagyott el idejekorán, hogy a seggig érő homlokom igazolhassa az értelmességemet”) – amely jóformán nyak nélkül húzódott meg a vízszintes vállak között, s ettől a ránézőnek az a benyomása támadt, mintha állandóan valami hamaros odasújtó csapás ellen húzták volna be – folyamatosan a bűbra tolt aprócska vadászkalap fedte, a szalagjában a fejfedő méreteihez képest aránytalanul nagy, színes pávatollal, amelynek „szeme” mintegy példázta a lányosan fitos orr nyergéhez közel álló, folyton vérmes, kissé guvadt, olykor-olykor szaporán pislogó szemeket; az élet viszontagságairól árulkodó, pecsétektől patinázott, egérszürke öltöny („a mestersegem megköveteli az úriemberséget, apafej”) emlékeiből bizonyára nehéz lett volna előcsalogatni a vasaló képét; az egykor fehérnek vásárolt ing gallérjában már aligha ötlött fel a saját eredeti színe; az acélszürke-kék csíkos nyakkendő csinos bogja viszont mindig tökéletesen feküdt a hiányzó felső gomb miatt meglazult gallér alatt („nem bírom az állandó fojtogatást, apafej”), szára pedig, a megfelelő, aranyozott tűnek köszönhetően, a kihívóan domborodó pocakon, amely a rövid karokkal és lábakkal együtt valami különös harmóniát sugallt, a látvány persze nem feltétlenül örömeztet serkentett az éppen rátekintőben.

E különös külső azonban semmiképpen nem magyarázza azt, hogy Szép Márton miért éppen Vadmarciként írta be magát a vállalat történelmébe.

Névadója, mint ahogyan a fentebb említett mesterszólók egyedüli kiváltója is, a jó negyedszázaddal előbbi háborús idők egyik veteránja, főállásban nyugalmazott őrmester, Bocskorgusztai volt, tisztességes nevén Chiseliță Augustin, születésileg Románboksány környéki számadóhelyettes pakulár, aki a marosorbói otromba mészárlást megúsza ugyan egy csúnya, csontot is zúzó lött sebbel a jobb könyökén, ám amitől az úgy merevedett meg, behajlítva, ahogyan annak idején a pályába kötve tartotta a tulaj, s amitől végképp használhatatlanná vált.

Ez a rendíthetetlen veterán csak kevés ideig kesergett rozzantsága miatt, ugyanis eme állapotából a továbbiakban számtalan nemes haszon támadt, közülük legfontosabb a megélhetése, ugyanis a vásárhelyi hadikórházból elbocsáttatván, a sebesülésért járó kitüntetését megkapván, amit attól kezdve a zakóján a szíve fölé tűzve állandóan viselt („azt egy, a hazáját szerető büszke román még a pizsamáján sem szégyelli viselni”), mivel számadó pakulárként odahaza már nem remekelhetett volna, a Maros túloldalán fekvő Náznánfalvát választotta állandó lakhelyéül, ott lett néhány, nélkülözésekkel teli hónap után az éppen uralkodó hatalom alkalmazottjaként a feladatát mindig sikerrel és a teljesség jegyében teljesítő adóbehajtó, s mint ilyen, a megsarcoltak ellenszenvével, olykor egyenesen gyűlöletével dacoló névtelen hős, amit a kellő időben méltányoltak is azok, akiknek ez számított. Ennek az elismerésnek köszönhetően került aztán, s ezt Basa igazgató elvtársnak, mint elhivatott pártkatonának tudomásul kellett vennie, bármekkora ellenérzést is szült benne, a vállalat állandó és kötetlen időre szóló alkalmazásába a magánszemélyek kavicskitermelését ellenőrző szervként, feladatát az első pillanattól kezdve legalább az egykori adóbeszedés szintjén elvégezve, olykor az öntudatosság megkövetelte mértéket is túllépve. Szívósságát, tettekézségét mindenki méltányolta, s eme tulajdonságai egy idő után még Basában is a megnyugvás érzését keltették, ugyanis Bocskorguszi egy személyben nagyobb termelékenységi mutatókkal működött, mint a vállalat bármelyik arra szakosodott termelőrésze, miközben a Felső-Maros menti falvakat, Petelétől Malomfalváig gyalog bejárva, a legváratlanabb időben a legváratlanabb helyen feltűnve, a csaholó kutyákkal, az önmagukból kifordult gazdák heveny hétszentséggel, kutyapicsázásával és más fajta fenyegetéseivel sem törődve, minden udvart szemügyre véve, a megalkuvás, az egyezkedés módszerét nem ismerve, jóformán az utolsó szem, előzetes engedély nélkül kitermelt folyami kavics árát is behajtotta, s ahol nem voltak hajlandók fizetni, ott jegyzőkönyvet készített a megállapított lopás értékéről, amelynek alapján, feladatát a végső tökélyig teljesítve, feljelentést nyújtott be a tettes ellen az illetékes osztályra.

Nos, eme folyamatos tettekézség szülte az ő életének legmélyebb, gyakran érthetetlen, ellentmondásos keserűségét, tekintve, hogy ez az illetékes osztály maga Vadmarci volt egy személyben, akiből hiányzott a hasonló elkötelezettség érzete, terhesnek ítélvén meg, hogy vala-

mennyi, olykor csak néhány lejes kárt okozó esetben pert indítson a vállalat nevében az államot a vagyonától megkurtító bűnöző ellen a tartozás törvényes behajtása érdekében, s ez a bocskorgusztis öntudat (sokan eléggé el nem ítéltető cinizmussal egyszerű rosszindulatnak tartották) meg a vadmarcis elnézés (ugyanazon cinikusak eredendő lustaságként emlegették) közötti ellentmondás aztán folyamatosan, de legalább heti egy alkalommal – és mindig a munkahét végét jelentő szombati napon – parázs vitába torkollott, aminek kibontakozásához, kiteljesedéséhez és végkifejletéhez nem volt elég a jogtanácsosi iroda, nagyobb térre volt rá szükség, ezért kihadakoztak az udvarra, ahol a Bocskorgusztis műfogsor-csattogató hangereje és szálfatermete jobban érvényesülhetett volna, ám ahol Vadmarci is könnyebben dúvadkodhatott mozgékonyasága és két használható karjának tudatában a nála fejjel magasabb ellenség alkati merevsége és olykor fenyegetően felemelt egyetlen ütőeszközével szemben. Bár a szóbeli konfliktus és az azt követő mindenkori fizikai egymásnak feszülés többnyire a végkimerülésig tartott, tényleges tettelegességre soha nem került sor, kölcsönös és sokszoros anyaemlegetéssel zárult, Bocskorgusztis az évek során magába szívott tört magyart használva véleménye kifejezésére, Vadmarci a nyelvtanilag tökéletes románt, amelyet mélyen átszőtt az alsóboldogfalvi elemi iskolában meg a későbbi, székelykeresztúri kollégiumban („a legfaszább iskolába jártam, apafej”) begyakorolt jellegzetes hangszólás.

Egy-egy ilyen csatározást követően, miközben Bocskorgusztis a panasztétel érdekében a fontossága tudatát élvező Macácska látszat tevés-vevése közben fogadásra várakozott a Basa igazgató elvtárs titkárságán, Vadmarci irodáról irodára járva ismételten bizonygatni kívánta a műszaki és gazdasági adminisztrációban dolgozó kollégáknak az ő többre hivatottságát. Nem szánalomért esdekelt, amiért az ő tudását kilencszázkilenvenkilenc ezrelékben a Bocskorgusztis („ez a nyomorék, vén csotrogány”) szolgáltatotta tyúkperekre kell pazarolnia, amelyeknek valamennyiét már pusztán ambícióból is kénytelen megnyerni, mert a szakmai önbecsülést mindenképp előttinek és fölöttinek tartja („hát hiába magoltam én guvadtra a szemem?!”), pusztán csak a közvélemény pontos és tisztességes tájékoztatása érdekében, mielőtt Basa behívhatja, és harsányan lekapja a tíz körméről, utasítva végül, hogy hagyjon békét Bocskorgusztinak, inkább vegyen példát a vállalat érdekeit védő öntudatosságáról és a szívósságáról, ha másért nem, hát azért, mert ez pártfeladat.

És Vadmarci nem tehetett mást, mint hogy ezt a hetenkénti letolást tudomásul vegye. Nem is neheztelt az alkalmankénti szőnyegre hívások miatt, ellent sem mondott Basának, csak szemét meresztve ártatlan-elesen somolygott a kis hetyke, érett dohányszín bajsza alatt, miközben kioktatták a megkövetelt viselkedési normákról, ami Basában azt az érzést szülte, hogy az ő beosztottja a „beszélj, bolond, beszélj!” lázítóan pimasz álláspontjára helyezkedik, de bármennyire is bosszantotta, nem tette szóvá, mert Vadmarci, hogyan, hogyan nem, túl azon, hogy minden polgári tyúkpert megnyert a bíróságon, azokban a cifrább, komolyabb ügyfelek közötti megmérettetésekben sem maradt alul soha, amelyekben bizony Basa is érdekelt volt („azt minden bíró azonnal érzékeli, hogy én komolyan marháskodom, apafej!”), és vesztés esetén nem csak az orrára koppinhattak volna, hanem egyiket-másikat még a zsebe is alaposan bánja.

Márpedig Basa nem szerette, ha a zsebét bármi módon bántani próbálták. S ez a „nem szeretem”, általában az anyagiakra vonatkozó állapot az ő esetében valamilyen különös lelkiállapottá is nemesült, ugyanis a zsebbántás miatt érzett zsigeri dühét nem csak a sajátja ellen elkövetett merénylet váltotta ki, hanem minden olyasmi is, ami áttételesen a családja vagy a közvetlen baráti köre tagjait érte.

A Vadmarci szempontjából elkerülhetetlen későbbi katasztrófát is ez a mindenkori, zsebet óvó ösztön szülte.

Történt ugyanis, hogy Bocskorguszt egy augusztus végi, közvetlenül a kötelező, nagy felvonulást megelőző napon, amikor a szovjet hadsereg dicső tetteinek következményeként elnyert felszabadulás ürügyén már minden normális ember a másnapi flekkenekre, frissen habzó sörökre gondolt, az óriási, mondhatni, egyedi fogás örömét átélve rontott be a jogtanácsosi irodába egy, a tett helyszínén készített jegyzőkönyvet lobogtatva, s Vadmarci békítően mosolygós halasztásesdeklését figyelmen kívül hagyva – béna jobb karjához hasonlóan mereven – ragaszkodott a néhány órával előbb felfedezett súlyos büntett azonnali iktatásához. Vadmarciban, túl a „bassza meg magát egy parázsevő táltos, éppen ilyenkor?!” kényelmén kívül valami ösztönös ellenérzést is szült ez a hirtelen nagy fogás, és a szokásos hetykeségétől eltérően igen barátságosan folytatta, lélekmélyből fakadó emberi hangon kérve Bocskorgusztit, halasszák az egészszet az ünnep utánra. De az eltántoríthatatlanul ragaszkodott a mosthoz, hajthatatlanságát azzal is indo-

kolva, hogy az ő véráldozata is kellett a mindannyiunk szabadságához, így hát éppen ennek tiszteletére nem halasztható egyetlen pillanatig sem az igazságtétel elindítása a közösséget meglopók ellen.

Vadmarcit tulajdonképpen ez az indok vadította be, mert eszébe juttatta, hány nehéz morfondír-estét töltött már el az utóbbi időben e szabadság hitelességén töprengve, amelyek következtében kialakult véleménye nem feltétlenül egyezett azzal, amit a közemberekbe, köztük belé is sulykoltak az elmúlt jó két évtizedben, emiatt aztán ő is a szemben álló könyökmerévségével védte a halasztást, mint saját álláspontját, így az egymásnak feszülés a köztük valaha történtek tekintetében az addigi legharsányabb, udvarra kivitt, a lökdösődés fogalmát is kimerítő civódássá fejlődött, s ki tudja, meddig tart és mivé fajul, ha az ünnepek előestéjén mindig kiengedő, éppen hazainduló Basa még ott, a vállalat udvarán teljes határozottságát latba vetve véget nem vet neki, mondván, Szép elvtárs, legalább a nagy ünnep tiszteletére vegye komolyan a feladatát, ha nem akar magának komolyabb bajt.

Vadmarci ezúttal résen volt, éber, felajzott tudata azonnal kiérezte Basa szavaiból a burkolt fenyegetést, kikapta hát a jegyzőkönyvet a Bocsorkorguszi kezéből, még az aznapi dátummal beiktatta a saját, peres ügyekre menendő dokumentumok nyilvántartásába, aztán felrohant vele a titkárságra, kikövetelve Basa kedvencétől, az általa is a körülölelésre éppen jónak tartott, teltkarcsú Aranykától („csak nekem engedi meg, hogy így hívjam, apafej!”) az azonnali iktatást, majd a még mindig a gazda szemével az udvaron időző Basa orra alá nyomta a szükséges ellenjegyzés érdekében, amit az igazgató kajánul vigyorogva meg is tett, egyetlen pillantásra sem méltatva magát a jegyzőkönyvet, így nem tudván, kinek a nevére állították azt ki. Pedig ha megnézi, sok mindennek elejét veszi, mert látta volna, hogy az egy bizonyos Pintye Demetert nevez meg tettesként, ami bizonyára azonnal szöveget üt a fejébe, lévén hogy ez nem mindennapi név, és a viselője akár éppen a sógora is lehet, akinek az épülő új házához ő vitetett a múlt napokban a vállalat egyik billenő teknős teherkocsijával tizenkét fuvar kiváló minőségű, az alapozás betonjához használandó mosott, kirostált folyami kavicsot.

A tőle szokatlan felületesség eredménye csak akkor derült ki, amikor jó egy hónap elteltével Macácska kapcsolta neki a sógort, aki kétségbeesett, szinte síró hangon jelezte, hogy nagy a baj, mert minősített

lopás gyanúsított tetteseként idézést kapott a városi bíróságra a sógori ajándék-kavics ügyében.

Basa hirtelenjében nem igazán értette, miről van szó, de aztán döbbenetéből ocsúdva hamar lepörgött előtte az ilyen és ehhez hasonló, szokásos ügyek folyamata Bocskorgusztól Vadmarciig, ami azonnali cselekvésre készítette. S mert Bocskorgusztit terepjárása közepette behívni nem volt módja, Vadmarcit parancsoltatta azonnal magához számonkérésre, aki az igazgatói tisztségnek kijáró alázatos tisztelettől áthatva igen csak igyekezett, s egy perc múlva meg is jelent a szőnyegen. És miután megértette, mit kell a nyilvántartásából előkaparnia, újabb egy perc múltán a teljes dossziéval szolgált az igazgató elvtársnak az ügy áttekinthetősége érdekében. Nem lévén apelláta, hiszen a jegyzőkönyvön ott díszelgett az ő basai aláírása a „per indítására” tett ellenjegyzést illetően, mérhetetlen felháborodásában, hogy ez vele megtörténhetett, azt róttá fel Vadmarcinak, hogy figyelmetlenül, robotszerűen végzi a munkáját, mert a névből következtethetett volna a rokoni kapcsolatokra, de Vadmarci, jogosan, azzal védekezett, és ezt Basa is kénytelen volt elfogadható indokként elkönyvelni, hogy külön intézményt kellene felállítani a Bocskorgusztival által feljelentett egyének valamennyi rokoni szálainak felderítésére. Basa annyira tanácstalan volt a helyzetet illetően, főleg, mert az eredeti tapogatózását, hogy milyen következményekkel járna, ha esetleg visszavonnák a nevezett Pintye Demeter ellen tett feljelentést, Vadmarci jogilag igen kirívónak, ezért követésre ingerlőnek, így tetten érhetőnek, tehát veszélyesnek tartotta, hogy a későbbiekben maga sem emlékezett, mennyi időnek kellett szótlanágban eltelnie, amíg ki nem pattant fejéből a zseniális ötlet: ezt a pert a vállalatnak el kell veszítenie, márpedig ez csak a feljelentést tevő felperes jogi képviselőjén múlik. És Vadmarcinak arra a természetes felháborodására, hogy az lehetetlen, már a szokott határozottságával reagált, a párt véleményét közvetítve, amely egyértelműen kimondja, hogy a szocializmus építése érdekében ki kell törölni a szótárból azt a fogalmat, hogy lehetetlen, amire Vadmarci tartásán szemet szűrő változás következett be: feje még inkább a vállalai közé préselődött. S ez a változás nem ideiglenes volt, ez abból vált következtethetővé, hogy fejtartása nem csak aznap, de a vállalat versus Pintye Demeter per első tárgyalási napjáig úgy is maradt, és a köztes szakaszban még a Bocskorgusztival vívott küzdel-

mekről is lemondott, ami nyilvánvalóvá tette, hogy Vadmarci vagy igen nagy pácban van, vagy valami korszakrengető tette készülődik.

Pedig sem ez, sem az nem történt, Vadmarci egyszerűen tudomásul vette a megtisztelően nehéz, már-már lehetetlennek tűnő feladatot, a helyzettel való szembesülés pillanatától eltekintve a megtörtségre utaló jegyeket a továbbiakban pusztán a fáradtság hozta ki rajta, esténként ugyanis a szokásos sörpartik helyett azon a perbeszéden dolgozott, a szavakat csűrve-csavarva, amely a Basa kérésének teljesítésével egy időben lehetővé teszi számára a szakmai megalkuvás elkerülését. És a tárgyalás napjának reggelén már ismét a régi volt, úgy érezte, sikerült magából élete legjobbját kisajtolnia.

Egyvalamivel azonban nem számolt, mégpedig azzal, hogy a jogi procedúrákon eluralkodott rutin képes a legzseniálisabb ügyvédi hozzáállást is felülírni. Így történhetett, hogy a bíró, nem figyelvén arra a sziporkázásra, amit Vadmarci produkált, hiszen a kis mitugrász jogtanácsos sokadik megnyerésre kárhoytatott peres ügyében igyekezett mielőbb ítéletet hirdetni, a tettes Pintye Demetert az államnak okozott kár tíz napon belüli megfizetésére, s annak mértékét figyelembe véve nyolc havi felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte, három év próbaidőre felfüggesztve a büntetés letöltését.

A tárgyaláson meg az ítélethirdetésen is jelen levő Basa gyilkos tekintetétől Vadmarci attól kezdve állandóan egy fojtogató kéz nyomását érezte a torkán, s ez a fulladástünet, bár folyamatosan lazított a nyakkendője bogján, csak fokozódott a következő napokban, amikor megtapasztalta, hogy tisztelettudó, kalapemelő köszönését semmibe véve Basa elnéz mellette. Igazából nem is ez a nyilvánvaló semmibe vétel foglalkoztatta olyan nagyon, hanem annak következménye, ami súlyosságát tekintve akár a munkahelyvesztésig is mehet, bár a saját számvetése szerint Basának semmilyen jogi kapaszkodója nem lehet, ha netán erre óhajtana vetemedni.

A munkahelyvesztésig nem is jutottak el, de a munkavesztésig igen. Ugyanis Basa minden befolyását latba vetette a pártnál meg a megyei illetékeseknél, hogy a vállalat, tekintve a majdani peres ügyek sokaságát, amelyet az elmúlt időszak is példáz, kapjon még egy jogtanácsosi állást, s amikor ez megtörtént, alkalmazta az első, az oklevelét látogatás nélküli oktatáson szerzett, a gyakorlatban teljesen tapasztalatlan jogászt, s még az alkalmazás napján behívta Vadmarcit, hogy vala-

mennyi, a munkakörével kapcsolatos folyó ügyet az azokra vonatkozó dokumentumokkal együtt egy órán belül adja át az új kollégának. És miután ez elkerülhetetlenül megtörtént, Vadmarcinak, aki előtte gyakorlatilag kötetlen munkaidőben dolgozott, hiszen az ügyintézés ürügyén akkor ment és jött, amikor kedve tartotta, minden reggel hét óra előtt alá kellett írnia a jelenléti naplót, s csak fél négy meg egy újabb aláírás után hagyhatta el a vállalat központját. És ő volt annyira tisztánlátó, hogy tudja, ennek a kényszernek maradéktalanul eleget kell tennie, ha a munkája után nem akarja a körülményekhez képest viszonylag jól fizetett munkahelyét is elveszíteni.

Ez persze azzal járt, hogy Vadmarcinak töméntelen ideje maradt önmagára, amit egy hétig, kettőig valahogyan eltöltött a büntetőjogra meg a perrendtartásra vonatkozó törvények újraolvasásával, a polgári joggal kapcsolatos szakirodalomban megjelent újabb tanulmányok érdekesebb passzusainak átfutásával, ámde a magány kíméletlen furkósbot a múltó idő kezében, ami a legváratlanabb pillanatokban sújt le, fájdalmas bódultságot okozva, s erre hatástalan ír a vizesborogatás, ugyanúgy az esti dupla sörpakolás is, csak egy csupafül ember lehet a vajákos gyógyító, aki meghallgatja egy megalázott, kitaszított ember keserváradatát. És az ilyen orralógató állapotokban a szenvedőnek természetesen az sem számít, hogy az illető nő vagy férfi, fiatal vagy idős, okos vagy buta, tudós vagy tudatlan, friss illatot árasztó vagy mosdatlan, hetero- vagy homoszexuális, vidám vagy hozzá hasonlóan búskomor, mindössze egyetlen kiváló tulajdonság, a meghallgatás képessége, na meg az a részleges megnyugváshoz nélkülözhetetlen magatartás várható el részéről, hogy ne mondja azt, nem kíváncsi a hallottakra.

És a vállalat valamennyi osztályán többnyire ilyen kiváló tulajdonsággal rendelkező munkatársak dolgoztak, akiknek, a folyamatos ismétlések ellenére, nem volt terhes a mindennapi egy-másfél órás Vadmarci-meghallgatás. Pedig a „marhaskodó” panaszáradat nem kímélte sem Laját, az eladás, Gézát, a beszerzés, Ancsát, a könyvelés, Etust, a pénzügy, Gyuszit, a termelés, Bercit, a kitermelés, Antit, a gépészet főnökét, Sanyit, a geológust és Jenót, a munkavédelmis-tűzrendészt, de még a hallgatni tudásból éppen csak átmenőre vizsgázott, ez irányban tapasztalatlan mérnököcskénket sem, egyedül Náci, a tervosztály főnöke menekült meg tőle, mert Vadmarci tudta, hogy kissé

autistákra ütön minden lepergett róla eddig is, azon kívül, ami a saját fejében történt, na meg persze Macácska-Aranyka, a titkárság-adminisztráció főnöke, ő lévén minden téren a Basa főembere („ha a rossz nyelvekre hallgatunk, apafej, még abban a bizonyosban is!”).

Feltétel nélküli meghallgatásának megértéséhez tudni kell azonban, hogy a Vadmarci részéről naponta elhangzó panaszáradat tökéletesen dokumentált, vagyis cáfolhatatlan volt, konkrét számadatokra alapozott, amely a közel hat év alatt elvégzett munkájának eredményeit igazolta az összehasonlító statisztika módszereit felhasználva. Ezért csakugyan érzéketlenség lett volna nem tudomásul venni, hogy a vállalat hatévi összforgalmának 2,6%-át a Vadmarci által megnyert perek után befolyt összegek teszik ki, ami a mindenkori egyik legfontosabb gazdasági mutatót, a termelékenységet figyelembe véve közel huszonnyolcszorosa a vállalat szintjén az egy alkalmazottra számított átlagnak. Így hát erre az adatra csak rácsodálkozóan csettinteni lehetett, s egy biztató vállveregetéssel megpróbálván elúzni a panasztevő keserűségét. Ez a kegyes meghallgatási szándék majdnem három hónapig működtette a *pro vadmarcis*ágot, mindaddig, amíg egyszer a filozófálgatásra is hajlamos Jenő, a munkavédelmis-tűzrendész, másik négy szolgálatos meghallgató társaságában, meg nem kérdezte tőle, hogy nem zavarja-e a szakmai és emberi önérzetét ez a sokadik hónapja tartó semmittevés, nem kellene-e itthagynia csapatpapot, Basástól, Bocskorgusztistól, Aranykástól, s valahol máshol keresnie a boldogulást, hiszen az élet túl rövid ahhoz, hogy üresjáratokkal töltsük el, amire Vadmarci, a meg nem értettek keserűségével a tőle szokatlanul nyers, éles hangon azzal vágott vissza, hogy éppen ez a szakmai önérzet nem engedi el innen, amíg bocsánatot nem kérnek tőle tudásának és feltétlen hozzáállásának semmibe vétele miatt.

Attól kezdve megszűntek a kesergő panasztevései. Az őt meghallgatni tudók nem bizonyíthatták eme jó tulajdonságukat, s a vállalat valamennyi osztályán minden visszavedlett a régi szokásrendbe. Az egyetlen változást a mindennapokban a Vadmarci sokkal vérmesebb és sokkal guvadtabb szeme jelentette, melynek okát mindenki, akit ez érdekelt, az esténkénti sörfogyasztás megnövekedett mennyiségében látta. Ez az okfejtés azzal is igazolódni látszott, hogy rövid idő elteltével Vadmarci mindennapi reggeli látogatója lett az adminisztrációs pavilon egyik földszinti szárnyát elfoglaló kémiai laboratóriumnak, ahol a két

laboráns lány, Pizu és Szabcsi végezte az előírásoknak megfelelő szükséges vegyelemzéseket Sanyi, a geológus ideiglenes főnökösködése és Fazék, a vegyészmaster ellenőrzése alatt. A látogatás célja pedig nem a két szemrevaló lánynak szólt, nem a széptevés céljából történt tehát („pedig akármit csinálnék nekik, az Szép-tevés volna, apafej!”), hanem mert a hosszú, horganyzott pléhvel fedett beton munkaasztalon csábítóan ott fehérlett egy színültig teli kétliteres Erlenmeyer üvegflaskában a friss tej, amit a lányok mindennap munkakezdekori munkavédelmi ellenanyagként a raktárból vételeztek. A szenvedve elmorzsolts „szasztok”-at a flaska szenvedélyes nyakon fogása, majd a nyeldeklőn lesuvadó tej buborékoló hangja követte. Tíz másodperc, ennyire volt szüksége Vadmarcinak, hogy az üveg tartalmának felével az elmúlt éjszakáról áthurcolt égő pokol fájdalmait enyhítse, hogy aztán magába roskadtan a nap további részére eltűnjön az értetlenség körtüneteitől véglegesen és visszavonhatatlanul szenvtelenségre kárhoztatott munkatársak szeme elől.

Másfél hónapnyi kóros türelemre és – Fazék zseniális javaslata alapján – egy fél maréknyi, amúgy a folyadékok savasságának, illetve lúgosságának megállapítására használt fenolftalein tablettára volt szüksége Pizunak és Szabcsinak, hogy becsületre tanítsák Vadmarcit.

A kitanítás folyamata jól átgondolt tervre alapozódott, ezért tökéletesen zajlott le: hét óra tíz perc – a lányok lebonyolítják a tej vételezését a termelőegység raktárában, a csábító Erlenmeyer feltelik; hét óra huszonöt – a fenolftalein tabletták a folyamatos rázás-kavarás következtében feloldódnak a Erlenmeyer tejtartalmában, a flaska csaliként az asztal legláthatóbb helyére kerül; hét harmictól hét harmincötig – a várakozás okozta feszültség közben a lányok látszat tevés-vevése a laborban; hét harminchat – sor kerül Vadmarci aznapi merényletére a lányok teje ellen; hét ötventől az esemény betetőzéséig – valamennyi használható vécéhelyiség elfoglalása az adminisztratív zónában, beleértve az új pavilonnal párhuzamos fabarakk végében levő kétülékes árnyékszéket is (az adminisztráció és a termelésben dolgozók legközelebbi illemhelye közötti minimális távolság 200 méter, addig nem bírható ki bezarás nélkül semmilyen heveny purgáló inger); nyolc tizennyolc – Vadmarci próbálkozása a földszinti, belülről zárt vécéajtón („melyik vagy bent, te?!, mingyá összeszarom magam!”), valamint Sanyi elutasító nyögeése („könnyű neked!!!”); nyolc tizenkilenc –

Vadmarci próbálkozása az emeleti véceajtó feltörésére („te, te, nyisd ki, te, baszd meg, engedj be, te!”) s rá válaszként a felszólítás jellegének megfelelően reagáló Anti kiömlő mérge („már szarni se lehet nyugton ebben a szar világban?!”); nyolc húsz – a dörömböléstől beszakadni készülő árnyékszékajtók robaját túlharsogó Vadmarci-üvöltés („kész, kész, mingyá odamegy, nyisd ki te, engedj be, te!”), és erre cinikus válaszként Gyuszi és Géza kuncogásba fulladó kánon-nyögése; nyolc huszonkettő – Vadmarci zajos, a görcsölő belek harsány hangjától kísért több rendbéli könnyebbülése az árnyékszék melletti nyitott vizelde két, merőlegesen egymásra szegzett deszkából összeeszkábált, disznóetető vályúhoz hasonló lefolyójába; nyolc huszonnyolc – Vadmarci tanácstalansága a nadrág felhúzhatóságát illetően („legalább egy kicsi seggtörő papírt adjon valamelyik, te!”); nyolc huszonkilenc – Gyuszi könnyörületesség-örömrézete, amikor a kért papírtekercset szabad prédára benyújtja neki. A többi már nem volt benne a tervben: nyolc harmincnégy – Vadmarci megírja a szükséges három sort a munkaviszony egyoldalú felmondásához; nyolc harmincnégy – Macácska csodálkozásra nyílt szemekkel olvassa, majd az elkeseredéstől lebiggyedt szájsarkát eltakarva iktatószámmal látja el a váratlan, számára megmagyarázhatatlan kérelmet („na látja, Aranyka, az a baj, hogy éppen maga bánja!”); nyolc negyvennégy – Vadmarci kifelé menet megáll a bejárati kiskapuban, visszafordul, néhány másodpercig a semmibe mered, majd megemeli kis kalapját, amelyen az április eleji, éretlen padlizsán színű felhők alatt szaladgáló szél meglengeti a pávatollat.

Basa határozott vezetői véleménye egyértelmű volt: nem kell senkit azzal büntetni, hogy eltakarítsa Vadmarci után a piszkot, azt az árnyékszéket mindenestől le kell bontani, a világ napról napra fejlődik, a szocialista civilizációnak ezen a fokán senki nem marad dolgavégezetlen, nincs már szükség alkalmi szarfészkekre. És ezt, ha nem is feltétlenül helyeselte, mindenki kommentár nélkül, titokban talán egyet-egyet sóhajtva olykor, tudomásul vette. Emiatt nem is igazán maradt tartós nyoma az esetnek.

Csak mérnököcskénk szorongott még egy kis ideig miatta, és ez idő alatt, ha tehetette, igyekezett, hogy a szükség mindig otthon érje.